

Vurder makten etter dømmekraft, **ikke** fødselsår

Investeringsdirektør Robert Næss i Nordea vil sette en øvre aldersgrense på 67 år for regjeringsmedlemmer. Det er et ryddig forslag med et forståelig motiv, men det hviler på en urovekkende idé: At fødselsår kan brukes som stedfortreder for dømmekraft.

Alder er ikke det samme som uskikkethet

Spørsmålet er ikke om eldre statsråder kan bli svekket. Det kan de. Men yngre statsråder kan også miste dømmekraften, av helt andre grunner. Det avgjørende spørsmålet er derfor om Norge bør gjøre alder til en automatisk diskvalifikasjon fra landets øverste politiske verv. Svaret bør være nei. Investeringsdirektør Robert Næss har denne sommeren reist debatten i Dagens Næringsliv, med Donald Trumps høye alder og påfallende opptreden som bakteppe, og foreslått en øvre aldersgrense på 67 år for statsministeren og statsrådene.

Motinnleggene fra Lisa Wade, Steinar Juel og Kristin Clemet viser godt hvorfor forslaget ikke bør bli en realitet. Men den viktigste innvendingen ligger dypere enn enkeltargumentene. En slik aldersgrense vil bytte ut konkret individuell vurdering, politisk ansvar og parlamentarisk kontroll med en grov og diskriminerende tommelfingerregel. Næss setter fingeren på en reell risiko, men foreslår feil medisin.

Et forståelig, men farlig premiss

Næss bygger sitt forslag på tre hovedpoenger. For det første viser han til at omtrent en tredjedel av alle over 70 år har mild kognitiv svekkelse, og at slik svekkelse ofte kommer gradvis og er vanskelig å oppdage før den

allerede har fått konsekvenser. For det andre peker han på at statsledere i krise må kunne ta raske og avgjørende beslutninger, og at en aldrende hjerne, selv uten demens, kan være noe tregere og mindre skarp. For det tredje trekker han inn at eldre ledere har «dårlig tid»: De har svakere incentiv til langsiktige reformer og sterkere incentiv til raske, historiskapende grep, noe han mener gjør autoritære ledere som Xi Jinping og Putin mer risikofylte med økende alder.

Næss forsterker argumentasjonen med en analogi til norske dommere, som etter Grunnloven må fratre ved 70 år, og med en analogi til ruspåvirket kjøring: Vi forbyr ikke fordi de fleste turer går bra, men fordi risikoen er uakseptabel. På samme måte, mener han, bør vi sette en grense for regjeringsmedlemmer basert på risiko, ikke på unntakene som fungerer godt.

Dette er ikke useriøse argumenter. Risikoen for kognitiv svekkelse øker med alderen, og demokratiets ordinære kontrollmekanisme, valg, virker dårlig midt i en pågående krise. Likevel er spranget fra legitim bekymring til fast aldersgrense for stort. Når argumentene prøves nærmere, faller Næss' konklusjon sammen.

Statistikk er ikke styringsrett

Lisa Wade peker på det første og mest grunnleggende problemet: Næss' statistikk er misvisende. Når han viser til kognitiv svekkelse blant personer over 70 år, unnlater han å nevne at gruppen omfatter alt fra friske 70-åringer til mennesker over 100 år, og at risikoen først øker markant høyere opp i aldersspennet. Tallet er derfor lite egnet som grunnlag for en fast politisk aldersgrense.

ALDERSFORSLAG.
Investeringsdirektør Robert Næss i Nordea vil sette en øvre aldersgrense på 67 år for regjeringsmedlemmer.

finnes det imidlertid allerede en mekanisme som er langt mer presis enn en fast alder: Parlamentarisk kontroll. En statsråd kan avsettes umiddelbart dersom statsministeren, regjeringsskolleger, embetsverket eller Stortinget mister tillit til vedkommendes dømmekraft, uansett årsak og alder. Norge har aldri, i sin snart hundre og femti år lange parlamentariske historie, hatt et problem med en regjering fastlåst av en alderssvekket statsråd. Det er neppe tilfeldig. Systemet fungerer nettopp fordi makten er lånt, ikke eid, og fordi den kan tas tilbake på dagen.

Næss' analogi til ruspåvirket kjøring og luftfartens aldersgrenser for piloter forutsetter at statsråder opererer i systemer uten løpende kontroll, slik en bilfører eller pilot gjør i det avgjørende øyeblikket. Men en statsråd sitter ikke alene med hånden på rattet. Regjeringsapparatet består av statsråder, statssekretærer og politiske rådgivere, omgitt av hundrevis av embetsfolk som nettopp skal fange opp svikt i skjønn før den får konsekvenser. Sammenligningen med en enslig sjåfør på E6 en fredag kveld er derfor misvisende. Den overser hele poenget med kollektivt statsstyre.

Næss' forslag hviler dessuten, uansett hvor velment det er, på en aldersdiskriminerende logikk vi ellers bekjemper med stort engasjement. Aksepterer vi at kronologisk alder er et gyldig mål på skikkethet for landets mest krevende lederroller, svekker vi samtidig argumentet mot aldersgrenser i arbeidslivet generelt, nettopp den kampen mange over 60 år kjenner altfor godt fra egen erfaring. Retten til

Poenget er ikke at alder er irrelevant. Poenget er at alder virker ulikt. Erfaring, verbal presisjon, historisk oversikt og emosjonell modenhet kan styrkes nettopp i de aldersgruppene Næss vil stenge ute, mens svikt i dømmekraft kan ramme langt yngre ledere. En regel som behandler alle 67-åringer som en risikokategori, blir derfor altfor grov til å brukes som demokratisk sorteringsmekanisme.

Steinar Juel viser hvorfor dommeranalogien ikke holder. Aldersgrensen for dommere er knyttet til domstolenes uavhengighet og vern mot politisk utskiftning, ikke til en generell antakelse om at dømmekraften forsvinner ved en bestemt alder. Jeg minner dessuten om at også dommerforeningen ønsker å heve dagens aldersgrense på 70 år. Statsråder står dessuten i en helt annen stilling: De kan avsettes politisk når tilliten brister.

Kristin Clemet peker på det avgjørende konstitusjonelle skillet: Regjeringsmedlemmer er ikke arbeidstakere, men ombud. De har ingen arbeidsgiver, intet stillingsvern og ingen rett til å bli sittende dersom statsministeren eller Stortinget mister tilliten til dem. Nettopp derfor passer arbeidslivets pensjonslogikk dårlig på regjeringens medlemmer.

Politisk makt er lånt, ikke eid

Når Næss i sitt siste svar innrømmer at «jeg tror mange 70-åringer ville fungert utmerket som statsminister», svekker han samtidig sitt eget forslag. Poenget med en aldersgrense er nettopp å la gjennomsnitt og risiko overstyre individet. I norsk statsforvaltning

ERIK RÅD HERLOFSEN

Advokat (H) med arbeidsrett som sitt spesialfelt. Var medlem av Statens seniorråd fra 2004–2017. Partner i advokatfirmaet Helmr AS.

å bli vurdert etter faktisk fungering, ikke fødselsår, bør gjelde både på og utenfor Slottsplassen.

Allerede for over to tusen år siden beskrev advokaten og politikeren Cicero hvordan eldre ofte undervurderes, selv om erfaring og dømmekraft er avgjørende i ledende roller. Han skrev at en styrmann ikke mister sin verdi fordi han ikke lenger klatrer i mastene; hans viktigste bidrag er klokskap og beregning, egenskaper som styrkes med alderen.

Konklusjon: Vurder mennesket, ikke fødselsåret

Robert Næss har rett i at spørsmålet er verdt å diskutere, men han trekker feil konklusjon. Statistikken om kognitiv svekkelse er for grov, dommeranalogien bygger på en annen beskyttelseslogikk, og regjeringsmedlemmer er ombud uten stillingsvern, ikke arbeidstakere med behov for en pensjonsalder. Mekanismen som skal fange opp en alderssvekket statsråd, finnes allerede: løpende parlamentarisk og

PALAMENTARISK KONTROLL. En statsråd kan avsettes umiddelbart dersom statsministeren, regjeringskollegaer, embetsverket eller Stortinget mister tillit til vedkommendes dømmekraft, uansett årsak og alder.

kollegial kontroll, med avskjed som mulig konsekvens samme dag. En fast grense på 67 år løser derfor ikke et påvist problem; den gjør en fordom til prinsipp. Det bør et samfunn som ellers vil bekjempe aldersdiskriminering, holde seg for godt til. I et demokrati bør ledere vurderes etter dømmekraft, ansvar og tillit, ikke etter fødselsår alene.

I en aldrende befolkning er det ikke de erfarne hodene vi bør kvitte oss med, men de fordommene som står i veien for dem. Erfaring, modenhet og intelligens er blant våre viktigste ressurser, og Norge har ikke råd til å la dem gå til spille.

Kilder: DN 12. juni 2026: R. Næss, *Bør makten ha aldersgrense?* DN 26. juni 2026: R. Næss, *Nei, 70 er ikke det nye 50.* DN 29. juni 2026: S. Juel, *Dårlig eksempel, Robert Næss.* DN 30. juni 2026: L. Wade, *Meningsløs aldersgrense.* DN 8. juli 2026: R. Næss, *Også makten trenger aldersgrenser.* DN 13. juli 2026: K. Clemet, *Regjeringen er ikke en yrkesgruppe.* Ciceros dialog «Om alderdommen» (De Senectute)

STØTTE FOR IMMUNFORSVAR, STRESS, SIRKULASJON, SAMT FYSISK OG PSYKISK VELVÆRE

ETTER FYLTE 45, VÆR OPPMERKSOM PÅ DISSE SYMPTOMENE:

- NEDSATT IMMUNFORSVAR
- NEDSATT SIRKULASJON
- VEDVARENDE STRESS OG URO
- SØVNPROBLEMER
- NEDSATT PSYKOLOGISK FUNKSJON

Å BLI ELDERE ER HELT NATURLIG, MEN VI KAN STØTTE PROSESSEN MED NATURLIGE HJELPEMIDLER.

ER DU INTERESSERT I VÅRE PRODUKTER?

623 44 144 | www.herbaplus.no
firmapost@herbaplus.no

HERBA PLUS GARLITOR

120 kapsler produsert av standardiserte ekstrakter (GMP).
 Trippelvirkende synergetisk sammensetning
 Svart hvilek ekstrakt, Ashwagandha ekstrakt og Chaga ekstrakt.
 Bidrar til normalt immunforsvar, normal blod sirkulasjon i mikrokår, motstandsdyktighet mot stress, mental og fysisk velvære, samt optimal avslapning.